

Fotósok, figyelem!

A Szegedi Ifjúsági Ház új szervezeti fotókörét. A kör célja: összekötni a fotóművészet iránt érdeklődő fiatalokat, amatőr fotósokat, elősegítve technikai, művészi fejlődésüket.

A fotókör a tagoknak laborhasználati lehetőséget biztosít, támogatja a tagok részvételét fotópályázatokon.

Időszakonként alapfokú fotótanfolyamot szervez, melyen eljárási útmutatókat és alapvető fotós ismereteket. Az első tanfolyam ez év szeptemberétől indul.

A fotókör április 17-től, péntek

ki napokon 16 óra 30 – 18 óra között tartja foglalkozásait. Vezetője Pataki Zoltán.

A Fotókör hívja és várja azokat a fiatalokat, akik már rendelkeznek bizonyos fotós ismeretekkel, vagy amatőr fotós tevékenységet folytatnak. A fényképezési ismeretekben járatos, de a fotózás iránt érdeklődő fiatalokat az alapfokú tanfolyamra várjuk.

Bővebb felvilágosítást az Ifjúsági Ház információs szolgálatától a 13-956-os telefonszámon.

Gólem revü szegediesen

A nézők vastappsal jutalmazták a Szegedi Nemzeti Színház legutóbbi bemutatóját, melyet a kiadott műsorsortól eltérően egy héttel később, április 4-én mutattak be. Erőteljes volt a zajos tetszésnyilvánítás, mely ez esetben azt igazolta, hogy sokan kötelezőnek tartják egy premier feltétlen sikerét, s a színházi bukkás ma nálunk teljesen ismeretlen fogalom. Hacsak nem szót a taps — s merem remélni e feltételezés igazát — annak a két szereplőnek (róluk a későbbiekben), akik megmentették a csehszlovák szerzőpáros, Voskovec-Werich *Gólem* című darabjának kisszínházi előadását.

Fentiekből nyilvánvaló, hogy nem nyerte meg a sorok írójának tetszését az új bemutató. Mielőtt azonban az előadás értékelésére térnék, néhány szót kell írni a teljesség igénye nélkül a „titokzatos” címről, valamint a nálunk kevésbé ismert cseh szerzőpáros művészi elkötelezettségéről, mert ennek ismeretében lehet csak a megvalósítás sikeréről, illetve jelen esetben a sikertelenségéről beszélni.

A Gólemet, a mesterségesen létrehozott emberi lényt — a középkori legenda szerint agyagból gyúrta egy rabbi és isten titokzatos nevének birtokában, a Sém erejével kellette életre. A homlokára az *emet* szót írta, ami azt jelenti, igaz, igazság. A zsidóság a Gólemről várta a segítséget és védelmet. Az agyagembernek semmilyen emberi-teszt szükséglete nem volt, viszont bármilyen munkát elvégzett. Mikor a Gólem óriására nőtt, a már pusztulással fenyegette a világot, a rabbi megsemmisítette. Amikor letört a homlokára írt szó kezdőbetűjét a hatalmasra nőtt agyagember darabjaira hullva összenyomta a rabbit, büntetésből, mert egyéni célokra használták fel. Később a mondat a XVI. században élt híres prágai Jehuda Löw rabbi nevéhez fűzték, amikor Prágában felhangoltak a vallási ellentétek, s a zsidóságnak ismét szüksége volt a Gólem nyújtotta védelemre és segítségre.

Voskovec és Werich, a két fiatal egyetemista és amatőr színész, akik művészi pályafutásuk kezdetén még csak a kispolgári konvenciókat és izlést támadó darabokat írtak és játszottak el, s a színpadon az „önmagáért való művészi világot” akarták megteremteni, a hitleri fasizmus erőődésének idején eljutottak a politikai szatíráig. A nevetetés fegyverével harcoltak az erőszak, a fasizmus barbársága ellen. Darabjaik állandó és elmaradhatatlan figurá a *commedia dell'arte* szereplőire emlékeztető két clown, akik jelenetközli, sok esetben rögtönzéseken alapuló dialógusokkal, napi politikai aktualitásokat figurálnak ki. Naprakész politikai mondandójuk — melynek közléséhez a laza színpadon futó háttértörténet cselekménye is segítséget nyújt — különböző korok és társadalmak problémáinak megláttatására és kifejezésére szolgál.

A Gólem-legenda szatirikus-groteszk formában történő feldolgozása is ezt hivatkozta szolgálni. A darab cselekménye II. Rudolf császár titokzatos létkörű prágai udvarában játszódik 1599-ről 1600-ra virradó éjszaka. A Gólem körül bonyolódó cselekmény pusztán ürügy az uralkodói döntések csak végtelmeit is-

merő lehetőségeinek bemutatására.

A szegedi előadás messze elmaradt a politikai szatíráról, s pusztán a pesti aszfalthumorra épülő gyenge poénkodást tudta megvalósítani. Napjaink aktuális politikai kérdéseinek, problémáinak didaktikus tanmondatokkal történő közlése nem tartozik a szatíra eszközei közé. Az előadás ezért nem szól hozzánk, nem hat ránk. A darab kínálta lehetőség ezért maximálisan kiaknázatlan marad.

Seregi Zoltán fantáziátlan, darabos előadással silányította az egyébként sem túl jó művet, s ráadásul még a műfaj megjelölés alapkövetelményeiről is megfeledkezett. Tudnillik a revü: zenés-táncos-látványos, szórakoztató műsorsort jelent. A szegediesen kivételesen revü a fenti feltételek egyikét sem tudta megvalósítani, s e hiányosságait hibáztatható a koreográfus *Vébrebs Boldizsár*, aki rendkívül primitív koreográfiát készített és felületes munkát végzett. Tetéve ezt azzal, hogy még arra sem vette a fáradságot, hogy színpadképesre, előadhatóra tanítsa be a táncokat.

„Kiváló” rendezői-jelmeztervezői-szenekai ötletnek bizonyult az első táncjelenet beállítása, amikor a minimális fényvel megvilágított színpadon, fekete lebrnyegbe öltöztetett táncosok segítségével teremtenek látványtalan-látványosságot.

Az egymást követő jelenetek — melyeknek pontosan gyors és pergő ritmusú váltakozásokkal kellene a darab lendületét biztosítani — az egész mű koncepcióját megtörve, lassan, vontatottan követik egymást, az üresjáratokkal sokszor a közönség türelmeskedésének határait súrolva. A jelenetek közötti tárfüggő üresség — némi rendezői fantáziával — a revü kínálta lehetőségek felhasználásával lehetett volna kitölteni.

E kiforratlan, félkész előadás szereplői tiszteletre méltó erőfeszítéssel próbálták meg a rendezés hiányosságait ellensúlyozni, s az előadást valamelyest élvezhetővé tenni. *Máriáss József* II. Rudolf császár szerepében kifejezően játssza el a döntéseiben mindig befolyásolható, infantilis uralkodót. *Fekete Gizi* csak néha tudja hitelesen megformálni a rafinált, női érényeit kamatoztatni tudó, s ezáltal az uralkodás menetét is befolyásolni képes udvarmesternőt.

Máriáss Melinda a mesterséges nő szerepében az első részben megfelelően érzékelt, a második felvonásban viszont megfelelően érzéki, néhány jelenetben azonban bántóan harsány. *Vass Gábor* és *Mentes József* igyekeznek mindent megvalósítani a szerep kínálta lehetőségekből.

Az előadás két kiemelkedően legjobb színészi alakítását *Rácz Tibor* és *Nemcsák Károly* nyújtotta. A két clown-szerű figura, Stan és Panra emlékeztető játéka tartja életben és menti meg az előadást. Sok egyéni ötlettel, élvezettel és igazi játékkedvvel előadott jelenetközli dialógusai-kaik méltán arattak sikert. Úgy „csináltak színházat”, ahogyan azt valamikor Voskovec és Werich elképzelték: „Önök tudják, hogy mi művészek vagyunk, és mi tudjuk, hogy a nézőtérben Önök ülnek; a közönség. Együtt játszunk, Önök öppúgy, mint mi, ezt a nagy társasjátékot, amit színháznak hívnak.”

KALOCSAI KATALIN

„A történelem ítélszéke előtt”

„Imrust minden érdekelte, talán csak az nem, amire be volt iratkozva.”

„Sok kifogást lehet tenni felsőbboktatásunk ellen, de ez években az Egyetem, akármilyen tréfásan hangzik is, éppen mulasztásaival szolgált kulturánknak, mely bizonytalannal nem arra volt éhes, amit iskolás professzorok adni tudtak. Jobb, hogy időt és szabadságot hagytak, tanulni, legalább a legjobbaknak túl a vizsgai szabályzaton, amit a fiatal lélek éhsége megkívánt.”

„Önt nemigen látom az óráimon — mondja a tanár találmára az egyiknek.

— Én minden órán jelen voltam — hangzik a válasz.

— Dehát mindenkinek csak nem írhatok jelest!

Mégis azt ír.”

Van-e realitása ma ezeknek a Babitsól vett idézeteknek? Negyedéves korára az ember abba a stádiumba kerül, hogy már kifelé pillantgat, de emellett vissza is kell néznie, milyen úton jutott el odáig. Úgy érzem elegendő időt töltöttem az egyetemen ahhoz, hogy főbb hibáira, problémáira rávilágítsunk. Az előnyeit, pozitívumait nem szándékozom méltatni. Az ember a jót természetesen veszi, és a problémák foglalkoztatják inkább. Ezen megfontolás alapján készült ez az írás is. Írásom a saját véleményem, tehát nem széles közvéleménykutatás alapul, és így talán nem csak előadásra, hanem a felvetett problémák végiggondolására is érdemes. Mivel történelem szakos hallgató vagyok, így mind a vizsgálódás teré, mind a belőle merített tapasztalatok jesszűkíthetők. Úgy gondolom a kiválasztott témákat nem merítettem ki teljesen, sőt fontosakat, mint pl. a történelem képzés színvonalára csupán érintőlegesen kezelem.

Sajnos, az említett idézet szereplői nem az átlagos képességű egyetemisták voltak. Mivel a mai egyetemisták nagy része sem pozitív, sem negatív értelemben nem tér el az átlagtól, ezért az átlagos képességűek szintjéhez mért az oktatás színvonalára is. Az egyetemre felvettek egy jegecentrikus iskolarendszertől kerül ki. Hogy milyen diák kerül be az egyetemre az oktatási rendszertől is függ. Így tehát az egyetemi hallgatók teljesítménye nem függetleníthető magától az egyetemtől sem. A feladottság véleményem szerint két pilléren nyugszik, melynek egyike maga az egyetemi hallgatóság, másik pillér az egyetem maga felvételi rendszerével és későbbi követelményeivel. Az írásbeli felvételi lexikális tudást igényel — ennek értékelése is egyszerűbb. A szóbelin viszont nehéz eldönteni a felvételiző alkalmasságát a rendelkezésre álló rövid idő alatt. Marad tehát döntő tényezőnek az írásbeli. A lexikális tudás megszerzése egyszerűbb, mint a fogalmi gondolkodás, Mechanikus tanulást útján elérhető. A történelem viszont fogalmi gondolkodást igényel elsősorban a lexikális tudás mellett. (A felvételi rendszert az 1982/83-as tanévtől módosították. Erről lapunk 5. oldalán adunk tájékoztatást. A szerk.)

Sajnos, a felvételi rendszer előbb említett jellemzője az egyetemi vizsgákon is megmarad. A szóbeli vizsgán nem meri vállalni a jó érzésű vizsgázató a túlzott differenciálást, hiszen a véleményalkotásra csak az a rövid idő áll rendelkezésre, amely alatt a vizsgázó elmondja tételét. A legnagyobb problémát éppen az jelenti, hogy emberek teljesítményéről, felvétele munkájáról kell dönteni felelősséggel néhány perc alatt. Ennek oka egyszerű, hogy a szorgalmi időszak sem a hallgatóknak nem segít a vizsgára való felkészülésben, de a vizsgázató sem nyer információkat a később vizsgázó tudásáról ahhoz, hogy a kép és a jege reálisabb lehetne. Az östöt látni benn az indexben jó érzés, de csak akkor, ha tudom, hogy van mögöttem tanulás, tudás és erőfeszítés. Am, ha e jege megalapozatlan, és ezért nem személyek okolhatók konkrétan, hanem módszerek, úgy még a jege is elvesztí ösztönző erejét. Mi marad akkor eváltalan, mint ösztönzés az ismeretek szerzésére. Nos kizárólag a belső igény. Igen ám, de ez külön erőfeszítést igényel, melynek konkrét haszna nem mérhető, ösztönjében sem fejezhető ki, mert jegetől független. Többletmunkát, kemény erő-

feszítést igényel egy témában való elmélyedés. Erre azonban kevesen hajlandók. De kérdés, nem konzerválj-e az állapotokat az a gyakorlat, hogy teljesítménytől függetlenül a jobb jege kerül mindenki indexébe. Erre keltté téve ezzel a hallgatót abban, hogy minden így maradjon, hiszen csak ebben a szisztémában kaphat jó jeget. Milyen értékrend, önértékelés és mások értékelése alakul ki egy olyan emberben, aki az igényesebb, gondolkodatóbb számonkérésről, mert sajnos a vizsga a jelenlegi formájában nevével — kollektivum — ellentétben számonkérés, csak azt várhatja, hogy többet, jobbat kellene nyújtani, és annak esetleg már nem ötös színvonalon felelne meg. Aki az egyetemi időpontjait nem jutott el oda, hogy önállóan, az ismeretért tanuljon, amelyre a legjobb idő a szorgalmi időszak lenne, nos ez az ártatlan egyetemista különösebb készletet csak a vizsgák által kap. A szorgalmi időszak semmilyen ösztönzést nem ad. A vizsgán szerzett jege is reálisabb lehetne egy-két, a szorgalmi időszakban megkezdett dolgozat, zárthelyi segítségével. Emellett maga a vizsga is könnyebb lenne, mert a félév folyamán többször, komolyan el kellene mélyedni az anyagban. S talán olyan eset sem fordulna elő, hogy egy adott témából a vizsga utáni félévben kerülne sor szemináriumra, azzal a céllal, hogy jobban elmélyedjünk az anyagban. Úgy érzem, hogy ez is hasznosabb lehetett volna a vizsgára való felkészülés segítéseként a vizsgát megelőző szorgalmi időszakban. Ehhez azonban nem lenne szükség referátumra, melynek felolvasása alatt a témára csak a referátum írója koncentrálna. A többiek nem is foglalkoztak olyan mélységig az illető anyaggal, hogy érdemben hozzászólhassanak. Azon sem kell csodálkoznunk, ha a szeminárium vezetője elfárad, hiszen évek óta ugyanazokról a témákról hallgatja végig a soron következők jelölését.

Ilyen előzmények után érthető, ha negyedévesre olyan vélemény alakul ki a kicsit is önkritikus hallgatóban, hogy számára egy adott szak a másikhoz kellett párnak, mivel nálunk kétszáz éves képzés folyik, melynek közvetlen eredménye, hogy mindkettőben még az is ügyvel-bajjal mélyed el aki rendelkezik a másoknál hiányolt belső igénnyel. Ezzel elérkezettünk a hallgatóság összetételének kérdéséhez.

Engels ezt írja a nő helyzetéről az osztálytársadalomban: „Vagy teljesíti családi kötelességet s ez esetben kivülmarad a társadalmi termelés körén és nem is kereshet semmit, vagy pedig ha önállóan akar keresni és részt vesz a társadalmi munkában, képtelen lesz szerepet a családban betölteni. A nők felszabadításának első előfeltétele, hogy az egész nő nemet újra be kell kapcsolni a társadalmi munkába, ez viszont csak akkor valószínűsíthető, ha megszűnik a monogám család, mint a társadalom gazdasági egysége.”

Nos, úgy gondolom a mai magyar társadalom bevonta a nőket a társadalmi termelésbe, elsősorban azért, mert a kezdetek kezdetén és azóta is minden kére szükség van. A feltétel egyik része tehát teljesült, de a monogámia nem szűnt meg. Ugyanakkor azonban a nő családban betöltött szerepét megnehezítette, mert egyszerre két fronton is helyt kellene állnia, a munkahelyen és a családban. Félek tőle, hogy túl nagy igény mindkettőben a teljességet elvárni. Társadalmunk mai fejlettségi foka nem teszi lehetővé a családban a nőre háruló terhek nagyarányú csökkentését, bár törekedünk rá. Ilyen körülmények között nem kell azon meglepedni, hogy a teljes embert igénylő tudományos élet és a gazdasági vezetési főbb területein kevés nővel találkozunk. Ennek látszólag ellentmond a lányok nagy számbeli fölénye a tudományterületeken.

A 20. század technikai fejlődése viharos gyorsaságú és vegyes perspektívákat ígér. A férfi nem vonzódsza a technikaéhoz, a műszaki pályához történelmi fejlődés eredménye. A technikai fejlődés felgyorsulása és a gazdaság igénye az iskolában új jelentkezik, hogy humán tárgyak rováására kell egyre több természettudományos ismeretet közölni, tanítani. A fiúk érdeklődésüknek

megfelelően műszaki pályákra jelentkezők, mert „annak van jövője”, anyagilag is. A humán érdeklődés már a középiskolában háttérbe szorult. Tanároknak volt és lesz szükség ezután is. A nők bevonása a társadalmi termelés azon szféráiba, amelyeket évezredek kerestül a férfi birtokolt, természetesen csak fokozatosan történhet meg, és elsősorban azokon a területeken, amelyek a nők természetéhez, alkatahoz közelebb állnak, és ez egyelőre még nem a műszaki élet, hanem a humán pálya. Egy másik ok, amiért nők kerülnek inkább a humán pályára, kicsit prózaibb, talán nem túlzás úgy fogalmazni, hogy a gazdasági fejlődésünk jelen szintje nem is engedi meg, hogy férfiak nagyobb számban humán hivatást válasszanak, olyat, melyet a nők is betölthetnek persze, az említett terhekkel. Mivel a tanári hivatás társadalmi, anyagi megbecsülése nyilvánvalóan gyengébb más, diplomát igénylő hivatásoknál, ezért is kevesebb fiú jelentkezik ezen pályára. Szocialista társadalmunk, melynek léte-magában foglal bizonyos maradványokat még erkölcsi törvényként tartja számon, hogy a férfi keresete nagyobb legyen a nőnél, hiszen nem is véletlen a „család-fenntartó” jelen használat.

További vitás jelenség a történelemoktatásban egyes korszakok kimaradása az egyetemi tananyagból. Ismereteim szerint ennek legfőbb oka, hogy nincs a karon olyan oktató, aki az illető témával foglalkozik. Így a történelem ezen periódusait nagy ívben elkerüljük és inkább féléveken keresztül foglalkozunk olyan részproblémákkal, melyek az előadó speciális kutatási területéhez tartoznak. A studium eredeti célja közben háttérbe szorult. Azt mindenkinek a képzelőerejére bízom, hogy milyen történelemtanár lesz az ilyen hézagos felkészültséggel induló egyetemista. Lól. Mennyire tud megnyerni újabb híveket a tanári pálya, a történelem számára az ilyen foghíjas tudással rendelkező tanár. *Andor Mihály* véleménye szerint a tanári pályán bekövetkezett színvonalcsökkenés okai a következők:

— a pedagógusmunka túlszabályozottsága, ami az alkotóbb személyiségeket eleve elriasztja, vagy menetközben ildózi el a pályáról,

— anyagi és erkölcsi megbecsülés hiánya,

— a túlszabályozottságból és a megbecsülés hiányából fakadó kontrasztelekció,

— a pálya elnőiesedése, ami — ha másért nem már azért is színvonalcsökkenő hatással működik, mert a magyar családok belső munkamegosztása a nőnek eleve kevesebb időt hagy a hivatásban való gazdagodásra.

Ma már zömmel azok tanítanak az iskolákban, akik egyrészt keresztülmentek a minden szinten csökkenő színvonalú oktatáson, másrészt keresztülmentek a kontasztelekció többszörös gyűrűjén.

Talán hozzátéhetem eme idézethez, hogy az iskola fogalmába tartozik tágabb értelemben az egyetem is. Az egyetem sem menekült meg a középfokú oktatás negatív következményeitől, úgy oktatói téren, mint a mi szintünkön, a hallgatóság szintjén. Azokból a végzős egyetemi hallgatókból, akik a tanári pályán az említett problémákkal küzdenek, nos közülük egyesek az egyetemen maradnak. Ezzel szemben el kell ismernünk, hogy ők is csak abból az iskolarendszertől kerültek ki, mint azok akik a „minden szinten csökkenő színvonalú” oktatási rendszeren átvégződve a tanári hivatást gyakorolják több-kevesebb sikerrel. Hogy az egyetemen csak a legjobbak maradhatnak? Talán elég, ha azt mondom, hogy létezik valami, amit úgy hívnak, hogy „szocialista összeköttetés”.

Ezzel a kis bekezdéssel csak azt akartam megvilágítani: hogy az éremnek is két oldala van, az egyetemen is. Az oktatás színvonalának emelése mellett, hogy társadalmi-gazdasági igény az oktatás és a hallgató érdeke és közös feladata. Vonatkozik ez az oktatandó „alapanyagra”, vagyis ránk, de legalább annyira az oktatóra, akinek saját szakmai ismereteit is növelni kell, mert vele szemben a hallgatók részéről is nőnek az elvárások.

LUGOSI TAMÁS